

Ušlý zisk

Ušlý zisk z podnikatelské činnosti může mít různé podoby a může být vyčíslen různými způsoby, neboť se může odvíjet jak od jednorázových ztracených příjmů z individuálních podnikatelských aktivit, tak od relativně pravidelně dosahovaného zisku z průběžně vykonávaných činností.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 3320/2011, ze dne 26.2.2014)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně H. MARKET s.r.o., se sídlem O., zastoupené JUDr. Ing. J.V., advokátem se sídlem v P., proti žalovanému I. M., zastoupenému JUDr. M.J., advokátem se sídlem v H.K., o 15.312.489,20 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 17 C 300/2006, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 6. ledna 2010, č. j. 21 Co 462/2009-224, tak, že rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 6. 1. 2010, č. j. 21 Co 462/2009-224, se spolu s rozsudkem Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 4. 6. 2009, č. j. 17 C 300/2006-202, zrušuje a věc se vrací Okresnímu soudu v Hradci Králové k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Okresní soud v Hradci Králové částečným rozsudkem ze dne 31. 7. 2008, č. j. 17 C 300/2006-172, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 4. 3. 2009, č. j. 25 Co 513/2008-185, zamítl žalobu, jíž se žalobkyně domáhala náhrady škody ve výši 640.984,84 Kč na majetku, 1.398.008,04 Kč na zboží a 1.000.000,- Kč na know-how. Nárok na náhradu škody, která měla vzniknout v důsledku neoprávněného prodeje věcí z prodejny žalovaným při výkonu jeho činnosti správce konkursní podstaty, shledal soud promlčeným.

Žalobkyně dále požadovala z téhož důvodu náhradu ušlého zisku za dobu od 20. 3. 2002 do 31. 5. 2009 ve výši 15.312.489,20 Kč s odůvodněním, že zásahem žalovaného došlo k likvidaci prodejny, která mohla v uvedeném období přinášet zisk až do vyčíslené částky.

Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 6. 1. 2010, č. j. 21 Co 462/2009-224, potvrdil rozsudek ze dne 4. 6. 2009, č. j. 17 C 300/2006-202, jímž Okresní soud v Hradci Králové zamítl žalobu na zaplacení 15.312.489,20 Kč s příslušenstvím a rozhodl o náhradě nákladů řízení; odvolací soud rozhodl dále o náhradě nákladů řízení odvolacího. Vyšel ze zjištění soudu prvního stupně, že usnesením Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 14. 11. 2001, č. j. 48 K 1067/99-122, byl na majetek spolčníka žalobkyně J. H. prohlášen konkurs a správcem konkursní podstaty byl ustanoven žalovaný. Ten poté, co provedl soupis konkursní podstaty, prodal dne 10. 5. 2002 mimo soudní dražbu sepsané zásoby prodejny žalobkyně ve Ždírci nad Doubravou, přičemž souhlas k prodeji mimo soudní dražbu byl udělen až usnesením Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 20. 5. 2002, č. j. 48 K 1067/99-199. Odvolací soud shodně se soudem prvního stupně dospěl k závěru o porušení povinnosti žalovaného jako správce konkursní podstaty jednak tím, že sepsal věci nepatřící úpadci, aniž učinil poznámku ve smyslu § 19 odst. 2 zákona č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání, čímž žalobkyni připravil o možnost excindační žaloby, jednak prodejem věcí mimo soudní dražbu ve smyslu § 27 odst. 2 citovaného zákona. Nárok na náhradu celého ušlého zisku však považoval za promlčený, přičemž za událost, z níž škoda vznikla, považoval okamžik, kdy žalovaný sepsal do konkursní podstaty úpadce J. H. majetek žalobkyně („zabavil jej“), tj. den 20. 3. 2002, kdy tak počala běžet subjektivní promlčecí doba; žalobkyně nemohla od této chvíle s majetkem nakládat a omezení

vlastnického práva si byla vědoma. Promlčecí doba tedy uplynula dne 20. 3. 2004, a právo na náhradu ušlého zisku se tím promlčelo jako celek. Odvolací soud navíc dovodil, že žalobkyně neprokázala vznik škody, neboť kromě zboží zpeněženého žalovaným neměla žádné zboží nakoupeno ani jeho nákup neměla smluvně zajištěný, takže tvrzený ušlý zisk není podložen předpokládaným průběhem výdělečné činnosti, do něž by zasáhla škodná událost.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost dovozuje z § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. Má za to, že námitka promlčení vznesená žalovaným se přičí dobrým mravům ve smyslu § 3 odst. 1 obč. zák., neboť „jde o výraz zneužití tohoto práva na úkor žalobce, který marné uplynutí promlčecí doby nezavinil a vůči němuž by zánik nároku na plnění právě v důsledku uplynutí promlčecí doby byl nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a povahou jím uplatňovaného práva a důvody, pro které své právo včas neuplatnil“. Funkce J. H. jako jednatele dovolatelky prohlášením konkursu na něj jako fyzickou osobu zanikla ze zákona. Tvrdí, že žalovaný jednal při soupisu podstaty naprosto vědomě v nepřímém úmyslu, že svým jednáním může dovolatelce škodu způsobit. V důsledku jednání žalovaného nedochází k rozmnožování majetkových hodnot dovolatelky přesto, že při pravidelném běhu věcí by pokračovala v provozování své dosavadní činnosti, ze které by jí plynul očekávaný zisk. Dovolatelka nesouhlasí se závěrem, že jí zisk neušel z důvodu dosud nesjednaných činností, neboť právě škodná událost jí zabránila pokračovat v činnosti, kterou provozovala a která by jí umožnila dosahovat zisku; nejde přitom o ztrátu na výděleku podle § 445 obč. zák., který je specifickým právním institutem. K určení výše ztráty pak v řízení před nalézacími soudy nabídla důkazy, které nebyly provedeny. Navrhuje proto, aby dovolací soud rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaný ve vyjádření k dovolání uvedl, že dovolatelka nepřichází s žádnou argumentací, která by dokládala, v čem je napadené rozhodnutí nesprávné a v rozporu s dosavadní rozhodovací praxí, nezpochybnuje ani počátek běhu subjektivní promlčecí doby. K jejímu tvrzení o námitce promlčení uplatněného nároku vznesené žalovaným v rozporu s dobrými mravy uvádí, že dovolatelce byl znám institut excindačních žalob, takže námitka promlčení nemůže představovat výkon práva v rozporu s dobrými mravy. Ušlý zisk pak dovolatelka ani nedokládá žádnými ekonomickými podklady. Navrhuje, aby bylo dovolání odmítnuto.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) vzhledem k datu vydání napadeného rozhodnutí postupoval podle dosavadních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2012 – srov. čl. II bod 7. zákona č. [404/2012](#) Sb. – dále též jen „o.s.ř.“). Po zjištění, že dovolání bylo proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu podáno v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o.s.ř.) účastníkem řízení, zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 o.s.ř., dospěl k závěru, že dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. k řešení právní otázky promlčení nároku na náhradu škody spočívající v ušlém zisku obchodní společnosti v důsledku znemožnění výkonu podnikatelské činnosti.

Dovolání je důvodné.

Nesprávné právní posouzení věci, které dovolatelka uplatňuje jako důvod dovolání [§ 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř.], může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

Vzhledem k ustanovení § 3079 odst. 1 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, účinného od 1. 1. 2014, posuzuje se věc podle dosavadních předpisů, tedy podle zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále též jen „obč. zák.“), neboť k porušení právní povinnosti došlo před 1. 1. 2014.

V ustálené soudní praxi dlouhodobě platí, že dovolává-li se účastník občanského soudního řízení promlčení, nemůže soud promlčené právo (nárok) přiznat; návrh na zahájení řízení v takovém případě zamítne. To platí u práva na náhradu škody i v případech, kdy není ještě prokázána odpovědnost za škodu nebo výše škody (srov. stanovisko bývalého Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 26. 4. 1983, sp. zn. Sc 2/83, publikované pod č. 29/1983 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2005, sp. zn. 25 Cdo 2268/2004, uveřejněný pod C 3446 v Souboru rozhodnutí, C. H. Beck, dále jen „Soubor“). K posouzení okolností významných pro délku a počátek běhu promlčecí doby je však zpravidla nezbytné vyjasnit si povahu uplatněného nároku, tj. v čem spočívá žalobou tvrzená škoda, jejíž náhrady se žalobce domáhá.

Podle § 442 odst. 1 obč. zák. se hradí skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk).

Za škodu se v právní teorii i praxi považuje újma, která nastala v majetkové sféře poškozeného, a je objektivně vyjádřitelná všeobecným ekvivalentem, tj. penězi. Ušlý zisk je v podstatě ušlým majetkovým prospěchem spočívajícím v nenastalém zvětšení (rozmnožení) majetku poškozeného, které bylo možno důvodně očekávat s ohledem na pravidelný běh věcí, pokud by nebylo došlo ke škodné události (srov. např. stanovisko bývalého Nejvyššího soudu ČSSR Cpj 87/70, publikované pod č. 55/1971 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Současně platí, že majetková újma způsobená tím, že škodná událost zasáhla do průběhu děje vedoucího k určitému zisku, se odškodňuje jen za předpokladu, že k ní došlo v příčinné souvislosti se škodnou událostí; pouhé tvrzené zmaření zamýšleného podnikatelského záměru poškozeného k odškodnění nestačí (srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 1. 2006, sp. zn. 25 Cdo 818/2005, publikované v Souboru pod C 4027).

Poškozený tedy musí prokázat, že měl zajištěny předpoklady pro tzv. pravidelný běh věcí, například že tam, kde je k provozování výdělečné činnosti zapotřebí splnění určitých podmínek (např. licence, registrace, stavební povolení apod.), byl reálný předpoklad jejich dosažení, pokud by nepříznivě nezasáhla škodná událost (srov. obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2004, sp. zn. 25 Cdo 142/2004, Soubor C 2564). Není ovšem podmínkou, aby se předpokládaný zisk opíral o již uzavřené smlouvy, jejichž realizace má přinést poškozenému sjednané plnění. Není totiž vyloučeno, že škodná událost vedla právě k tomu, že nebyly uzavřeny smlouvy, které by jinak při pravidelném běhu okolností uzavřeny byly a staly by se podkladem pro dosažení zisku. To je tvrzeno i v daném případě, kdy žalobkyně dovozuje ušlý zisk ze zaviněného znemožnění provozovat prodejnu a prodávat zboží, které se pravidelně dokupuje a prodává.

Dovolací soud vyloučil vznik škody argumentem, že žalobkyně žádné zboží k prodeji nenakoupila ani jeho dodávku neměla nasmlouvanou. Za situace, kdy předmětem činnosti žalobkyně byla koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej, není důvodu bez dalšího dovozovat, že by v této činnosti nepokračovala dosavadním způsobem, nebýt zásahu (byl-li neoprávněný), který tento způsob dosažení zisku znemožnil tím, že odňal z dispozice žalobkyně vybavení prodejny a zásoby zboží. Je tedy zřejmé, že závěr odvolacího soudu není správný minimálně k části tvrzené ztráty, byť je správné východisko, že takto daná ztráta netrvá po neomezeně dlouhou dobu. Tato nepřesná úvaha se promítla i do závěru o promlčení nároku.

Podle § 106 odst. 1 obč. zák. právo na náhradu škody se promlčí za dva roky ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá. Podle § 106 odst. 2 obč. zák. se však toto právo promlčí nejpozději za tři roky, a jde-li o škodu způsobenou úmyslně, za deset let ode dne, kdy došlo k události, z níž škoda vznikla; to neplatí, jde-li o škodu na zdraví.

Nejde-li o škodu na zdraví, je u práva na náhradu škody stanovena dvojitá promlčecí doba, subjektivní dvouletá a objektivní tříletá, resp. desetiletá. Jejich počátek je stanoven odlišně a zároveň platí, že ve svém běhu jsou na sobě nezávislé, skončí-li běh kterékoli z nich, právo se bez ohledu na druhou z nich promlčí (srov. např. výklad Nejvyššího soudu ze dne 17. 9. 1964, sp. zn. Cpj 220/64, publikovaný pod S III, str. 279-280). Počátek běhu objektivní promlčecí doby se váže k události, z níž škoda

vznikla, přičemž tento pojem zahrnuje nejen protiprávní úkon či právně kvalifikovanou událost, které vedly ke vzniku škody, ale i vznik škody samotné. Pro počátek běhu subjektivní doby je rozhodné, kdy se poškozený dozví o již vzniklé škodě (tedy nikoli jen o protiprávním úkonu či o škodné události) a kdo za ni odpovídá. Dozvědět se o škodě znamená, že se poškozený dozví o majetkové újmě určitého druhu a rozsahu, kterou lze natolik objektivně vyčíslit v penězích, že lze právo na její náhradu důvodně uplatnit u soudu (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2002, sp. zn. 33 Odo 477/2001, Soubor C 1168). V každém případě nemůže běh subjektivní promlčecí doby začít dříve, než běh doby objektivní, resp. dříve než škoda vznikla.

Odvolací soud dovodil promlčení uplatněného nároku na náhradu tvrzené škody spočívající v ušlém zisku od 20. 3. 2002 do 31. 5. 2009 marným uplynutím subjektivní promlčecí doby běžící od okamžiku, kdy žalobkyně zjistila, že jí byly neoprávněně sepsány do konkursní podstaty úpadce J. H. věci, které používala ke své podnikatelské činnosti. S poukazem na to, že nárok na náhradu ušlého zisku se promlčuje jako celek, považoval odvolací soud tento okamžik za rozhodný ve vztahu k celému uplatněnému nároku. S tímto závěrem nelze souhlasit.

Odvolací soud v obecné rovině správně dovodil, že v občanskoprávních vztazích se některé nároky, které mají charakter opětujícího se plnění, promlčují jako celek, nikoliv jen jednotlivá pravidelná plnění. To platí například u nároku na náhradu za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti nebo při invaliditě, poskytovaného ve formě peněžitého důchodu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu publikovaný pod č. 36/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Obdobně je tomu u ztráty příjmu podnikatele, pokud nahrazuje příjem z jeho podnikatelské činnosti v době po skončení jeho pracovní neschopnosti, neboť odpovídá újmě, jež vzniká osobě, která pro poškození zdraví není schopna vykonávat své dosavadní zaměstnání a již se hradí formou peněžitého důchodu (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2011, sp. zn. 25 Cdo 3947/2008, Soubor C 9737). O takový případ se zde však nejedná.

Ušlý zisk z podnikatelské činnosti může mít různé podoby a může být vyčíslen různými způsoby, neboť se může odvíjet jak od jednorázových ztracených příjmů z individuálních podnikatelských aktivit, tak od relativně pravidelně dosahovaného zisku z průběžně vykonávaných činností. Jestliže v dané věci byla žalobkyně podle svých tvrzení ztrátou vybavení provozovny a v ní uloženého zboží připravena o možnost za pomoci těchto věcí dosáhnout předpokládaného zisku, využít jej pro další nákup a prodej a následně pokračovat ve stejné činnosti vedoucí k určitému příjmu, nejde o záležitost srovnatelnou s popsány případy opětujícího se plnění. Žalobkyni totiž škodná událost sice narušila výdělečnou činnost, avšak nezbavila ji trvale způsobilosti či schopnosti dosahovat svou činností zisku. I když ušlý zisk zřejmě pro zjednodušení vyčíslila jako ztrátu měsíčního příjmu za určité období, nepožaduje žalobkyně náhradu, která by měla charakter peněžitého důchodu, tj. předem časově neomezeného opětujícího se plnění. Ušlý zisk v takovém případě musí být (jak správně uvedl odvolací soud) časově i věcně limitován právě tím, že poškozená má možnost zcela či zčásti obnovit původní činnost (např. po náhradě škody na věcech) či vyvinout jinou aktivitu, jíž dosavadní výdělečnou činnost nahradí (případně tak objektivně neučiní, ač jí v tom nic nebránilo). Z těchto důvodů nemá náhrada ušlého zisku v posuzované věci charakter opětujícího se plnění ve formě peněžitého důchodu, které by bylo možno přiznat jako rentu do budoucna a které by se tak promlčovalo jako celek s počátkem běhu promlčecí doby od vzniku první dílčí újmy. Kromě toho není správný závěr odvolacího soudu o okamžiku vzniku škody, neboť tvrzený zisk nemohl ujít jen samotným soupisem věcí ze strany žalovaného, jestliže za předpokládaného běhu událostí mělo k obchodnímu prodeji věcí docházet postupně a zcela jistě později.

Z uvedeného vyplývá, že dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. je naplněn. Nejvyšší soud tedy napadené rozhodnutí odvolacího soudu zrušil (§ 243b odst. 2, věta za středníkem, o.s.ř.); vzhledem k tomu, že uvedené důvody dopadají i na rozhodnutí soudu prvního stupně, dovolací soud zrušil i je a věc vrátil Okresnímu soudu v Hradci Králové k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta první

o.s.ř.).

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)